

DESMURGIYA. BOG'LAMLARNING TURLARI

*Mamadjanova Arofat Azizbek qizi,
Andijon Abu Ali Ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi,
Hirurgiya va reanimatsiya fani o'qituvchisi*

Annotatsiya

Bog'lam uchun ishlatiladigan materialning turiga ko'ra yumshoq, qattiq, qotib qoluvchi bog'lamlar tafovut qilinadi. Yumshoq bog'lamlarga: bintli, konturli, qiyiqchali va hokazo bog'lamlar kiradi. Qattiq bog'lamlarga immobilizatsiya qilish uchun ishlatiladigan transport, davolash shinalari, protezlar, tutorlar, korsetlar, ortopedik apparatlar kiradi.

Kalit so'zlar: Desmurgiya, desmos, Kleolli bog'lam, Neapolitancha bog'lam.

Desmurgiya (grekcha "desmos" aloqa, bog'lam, qiyiqcha, harakat, ish ma'nosini bildiradi, sinonimi desmologiya) umumiy xirurgiyaning asosiy bo'limlaridan biri bo'lib, bog'lamlar turi va bog'lam qo'yish qoidalari to'g'risidagi ta'limotdir.

Bog'lam deganda bemor tanasiga davo maqsadida mahkam o'rab bog'langan bog'lov materiali tushuniladi. Jarohatga yoki tananing boshqa qismlariga davo maqsadida qo'yiladigan bog'lov materiali, bog'lamni almashtirishga esa qayta bog'lash deyiladi.

Materialning qo'llanilishiga ko'ra bog'lamlar ikki guruhga Yumshoq (platsirli, kleolli, kolloidli, ro'molli, leykoplaysirli va bintli) va qattiq (deksrinli, kraxmalli, gipsli) bog'lamlarga bo'linadi.

Panjaga va bilak-kaft bo'g'imiga, odatda, sakkizsimon bog'lam qo'yiladi. Panja va barmoqlardagai katta jarohatni bekitish uchun qaytuvchi bog'lam qo'llaniladi. Bintni kaft utsida bir necha marta o'rab, panja orqasi bo'ylab ko'rsatkich barmoqqa yo'naltiriladi va u orqali o'tkazib, panjaning kaft yuzasini bekitiladi. Bir necha qaytuvchi o'ramlar qilib panjaning hammasini va 4 barmoq bekitiladi, so'ngra bu o'ramlarni barmoq uchidan boshlab gorizontol o'ramlar qilinib (spiralsimon bog'lam) bilak oldida tugallanadi. Bintni panjaning bir barmog'iga bog'lashni uni bilak-kaft utsi bo'g'imi oldida bir necha o'ramlar bilan mahkamlashdan boshlanadi, so'ngra bintni panja orqasi bo'ylab barmoqning oxirigacha etkazgan holda, uni asosigacha chiqadigan spiralsimon bog'lam bilan bekitiladi.

Barmoqni batamom bekitib, bintni barmoqlararo bo'shliq orqali panja orqasiga chiqariladi va bilak suyagi atrofida bir necha o'ramlar qilib mahkamlanadi. Bilakni spiralsimon bog'lam bilan bekitgan yaxshi. Tirsak bo'g'imi sohasini ham spiralsimon bog'lam bilan bekitish mumkin. Qo'lni tirsak bo'g'imidan biroz bukiladi. Bintlashni bilakda bo'g'im oldida mahkam tutib turadigan aylanma o'ramlar qilishdan boshlanadi va atsa-sekin tirsak va elkaga o'tib, bu erda bog'lamni bir necha marta aylantirib o'rash bilan tugallanadi.

Chanoq-son sohasini bog'lash. CHanoq va sonning boshhoqsimon bog'lamini qo'llash juda qulaydir. Bog'lam qo'yishdan maqsad qorinning pastki qismi sonning uchdan bir yuqori qismi va dumbani yopishdir. Bint o'ramlari kesishadigan joyga

muvofiq holda orqa, yon va oldingi, (chov) boshqosimon bog'lamlar qo'yiladi. Belda sirkulyar o'ramlar qilinib, mutsahkamlovchi bint bog'lanadi, so'ngra bint sonning yon tomonidan oldinga keyin sonning oldingi va ichki yuzasi bo'yicha o'rab bog'lanadi. Bintni sonning orqa yarim doirasi orqali aylantirib, uning tashqi tomonidan chiqariladi, u chov sohasidan gavdaning orqa yarim doirasi orqali qiyshayib o'tadi. Bint o'ramlari takrorlanadi.

Bintning keyingi o'rami oldingisidan yuqoriga tushsa, yuqoriga ko'tariluvchi bog'lam, pastga o'ralsa, pastga tushuvchi bog'lam, deyiladi.

Tovon sohasini bog'lash. Tovondan (uning markaziy qismidan) aylantirib bintlash boshlanadi. Keyingi o'ramlar birinchi o'ramning yuqorisidan va pastidan navbatma-navbat o'raladi. Bu o'ramlarni tovonning yonidan, orqadan oldinga, tovon yuzasiga va oyoq kaftining orqasiga boldir-panja bo'g'imi va pastki panja sohasiga o'tadigan qilib qiyshiq aylantirib mahkamlanadi. o'ramlar oyoq kafti utsida kesishtiriladi.

Yumshoq bog'lam turlari:

Kleolli bog'lam. Kleol qarag'ay elimining baravar miqdorda olingan spirt va efirdagi eritmasidir. Jarohat bog'lam bilan bekitiladi. Salfetkaning chetlari teriga mahkam bosiladi. Dokaning yopishmay qolgan ortiqcha qismi qaychi bilan kesib tashlanadi. Kamchiligi – bog'lam turli darajada qattiq yopishmaydi va teri qotib qolgan kleoldan ifloslanib qoladi.

Kolloidli bog'lamning oldingi bog'lamdan farqi shundaki, bunda doka teriga kleol bilan emas, balki kollodiy (spirt va efir aralashgan nitrokletchatka eritmasi) bilan yopishtiriladi. Bog'lam qo'yish texnikasi: bog'lamga salfetka yopiladi va salfetka chetlariga kollodiy surtiladi.

Kollodiy qotgandan keyin salfetkaning ortiqcha qismi qirqib tashlanadi. Kollodiyini shpatel bilan surtish tavsiya etiladi. Bunday bog'lam 7-8 kungacha tushib ketmaydi. Bog'lamning qayishqoqligi kamligi va terini ta'sirlashi uning kamchiligidir. Xuddi shu maqsadda rezina elim (efir va benzin aralashgan rezina eritmasi), BF-6 elimidan foydalanish mumkin.

Ro'molli bog'lamlar. Bu maqsad uchun uchburchak shaklidagi birorta bog'lov materiali (doka, surp, bo'z va h.k) parchasi ishlatiladi. Bunday bog'lamning eng uzun tomoni ro'mol (kosinka) ning asosi, uning ro'parasidagi burchak- tepasi, qolgan ikkita burchagi-uchlari deyiladi. Ro'mol ko'pincha qo'l yoki o'mrov suyagi shikaslanganda qo'lni osib qo'yish uchun qo'llaniladi (1-rasm,a,b,v,g). Uning o'rtasi to'g'ri burchak hosil qilib bukilgan qismi bilakka qo'yiladi, tepasi tirsakka yo'naltiriladi, uchlari esa bo'yinga bog'lanadi. Ro'molning tepasi tirsak atrofida orqadan oldinga tomon bukib tekislanadi va tirsakning old tomonidan bog'lamga qadab qo'yiladi. Ko'krak bezini ro'mol bilan bog'lashda (2-rasm, a) uning asosi sut bezi ostiga joylashitiriladi, tepasi kasal tomog'i orqali orqadan elka utsiga, bir uchi ikkinchi elka utsiga oldingi tomonidan yo'naltiriladi, ikkinchi uchi esa kasal tomondagi qo'ltiqqa tushiriladi. Ro'molning ikkala uchi va tepasi orqadan bog'lanadi.

Chanoq – son bo'g'imiga ikkita ro'mol bilan bog'lab bog'lanadi. Bitta ro'mol (buklangani) bilan belbog' ko'rinishida gavda aylantirib bog'lanadi. Ikkinchisining tepasi belbog'ga mahkamlanadi. Uning asosi chanoq son bo'g'imini bekitadi, uchlari esa son atrofida o'ralib bog'lanadi.

"Plavki" turidagi roʻmol bogʻlam bogʻlashda uning tepasi oraligʻdan oʻtkaziladi, asosi bilan qorin bekitiladi, uchlari esa orqaga oʻtkaziladi, u erda tepasi bilan bogʻlanadi. Dumba sohasiga bogʻlam "Plavki" bogʻlari tariqasida qoʻyiladi. Uning tepasi va ikkala uchi old tomonidan bogʻlanadi. Boshni bogʻlashganda roʻmolning asosi ensa sohasiga, tepasi yuzga, uchlari esa peshona orqali bogʻlanadi, tepasi bogʻlangan uchlari orqali bosh tepasiga qayriladi va shu joyga toʻgʻrilab qoʻyiladi. Elka sohasiga bitta roʻmol bilan bogʻlam bogʻlash qulay.

Qoʻl va oyoq panjasini roʻmol bogʻlam bilan bogʻlashda roʻmolning oʻrtasi panjaning kaft yuzasiga kelib qoʻyilib, tepasi barmoqlar orasiga oʻtkaziladi. Kaft utsida aylantiriladi, uchlari aylantirilib toʻpiq yuqorisidan bogʻlanadi, tepasi esa bogʻlangan uchlariga mahkamlanadi. Oyoq panjasi va son sohalariga roʻmol bogʻlam qoʻyishda datslab u oʻraladi va keyin uning uchlari bogʻlab qoʻyiladi

Elatsik toʻrsimon bogʻlam. ("retelats") fabrikalar 7 raqamda (0 dan-6 gacha) ishlab chiqariladi. U katta yoshdagi bemorlarda tananing turli joyiga qoʻyilgan bogʻlamlar bolalarda juda keng foydalaniladi.

Leykoplatsirli bogʻlam. Jarohatga qoʻyilgan bogʻlov materiali bir necha yoʻnalishda yopishqoq leykoplatsir bilan bemor terisining tuksiz joylariga yopishtiriladi. Leykoplatsirli bogʻlamning kamchiligi shuki, uning ostidagi teri matsratsiyalanadi (shilinadi) va ayniqsa bukkanda keraklicha mahkam ushlab turmaydi.

Bintli bogʻlamlar. Bu bogʻlamlar bintning bir parchasidan bitta butin bintdan yoki bintning bir necha oʻramlari yordamida bogʻlanadi.

Oyoq, qoʻl panjasi barmoqlarini bogʻlash uchun kamar bintlar (3-5-7sm); bosh, panja, bilak boldirini bogʻlash uchun eni oʻrtacha (10-12 sm) bintlar; koʻkrak qafasi, sut bezi va sonni bogʻlash uchun serbar (14-18 sm) bintlar ishlatiladi. Bintlar fabrikada tayyorlanadi yoki ular oʻsha joyning oʻzida dokada kesib tayyorlanadi. Bintning oʻralgan qismi boshchasi, erkin uchi esa dum qismi deyiladi. Bogʻlam yaxshi bogʻlanishi uchun u qoʻyidagi talablar asosida aniq bajarilishi shart: a) bogʻlam gavdaning kasal qismini bekitib turishi; b) limfa va qon aylanishini buzmasligi; v) bemorga xalaqit bermasligi; g) toza boʻlishi; d) gavdaga zich yopishib turishi kerak.

Bintlash qoidalari va bogʻlamlarning turlari.

Bintlashda bintni toʻgʻri oʻrab bogʻlashga yordam beradigan qator qoidalariga rioya qilish zarur. Bemor bintlanadigan qism uchun qulay vaziyatda (tik turgan yoki oʻtirgan) boʻlishi lozim. Gavdaning tegishli sohasiga berilgan vaziyat bintlashdan keyin saqlanib qolishi kerak. SHu maqsadda turli xil bolishlar, tirgakli yoki maxsus sollardan foydalaniladi. Bintlanadigan soha bint bogʻlayotgan kishi koʻksi toʻgʻrisida boʻlishi kerak. Bintlash aksariyat chetdan markazga tomon, biroq qator hollarda bogʻlam teskari yoʻnalishda bogʻlanadi. Bintning mahkamlaydigan oʻramdan keyin uning har bir keyingi oʻrami oldingi oʻramning yarmini yopib borishi lozim. Bint boshchasini bintlanadigan yuzadan uzoqlashtirmaslik va bir meʼyorda toritish kerak. Gavdaning konus shaklidagi qismi (son, boldir, bilak) ni bintlashda bint zich yopishib turishi uchun 1-2 marta aylantirilgandan soʻng u qayirib bogʻlanadi.

Bintlash oxirida u tikib mahkamlanadi, toʻgʻnagʻich bilan toʻq nab qoʻyiladi. Bintni jarohat sohasi utsida mahkamlash tavsiya qilinmaydi, balki uni chetroqqa surib mahkamlamoq maʼqul.

Bog'lamlarning qo'yidagi turlari bir-biridan farqlanadi:

1. **Sopqonsimon bog'lam.** Bintning bir parchasidan tayyorlanadi. Bintning ikkala uchi o'rtasiga yo'naltirilgan holda o'zinasiga kesilib, uning o'rtasi kesmay qoldiriladi. (7-rasm a,b,v,g) da burun, iyak, ensa va peshonaga sopqonsimon bog'larni bog'lash joylari ko'rsatilgan.

2. **T-simon bog'lam.** O'rtasiga boshqa bint tikilgan yoki uning uchi tashlab qo'yilgan bint parchasidan iborat bo'ladi. Undan ko'proq oraliq sohani bog'lashda foydalaniladi: gorizantal qismi esa belbog'dan oraliq orqali o'tkaziladi va o'sha belbog'ga tananing boshqa tomonidan bog'lanadi. (8-rasm).

3. **Aylana bog'lam.** Bint gir aylantirib o'raladi, bintning navbatdagi o'rami avvalgi o'ramni tamomila bekitiladi. (9 rasm)

4. **Spiralsimon bog'lam.** Bintning navbatdagi har bir o'rami avvalgi o'ramning yarmini yoki bundan kattaroq qismini bekitiladi (10 –rasm).

Bog'larning bu turi ikki xil: yuqoriga ko'tariluvchi bintlash-pastdan yuqoriga, pastga tushuvchi bintlash esa buning aksicha bo'ladi.

5. **O'rmalovchi bog'lam** spiralsimon bog'lam kabidir, lekin o'ramlari bir-biriga duch kelmaydi. Odatda, bintlashning boshida murakkab bog'lam elementi sifatida tanaga qayilgan salfetkallarni tutib turish uchun qo'llaniladi

6. **Sakkizsimon bog'lam.** Bog'larning bu turida bint o'ramlari bir-biri bilan kesishtiriladi

7. **Boshqosimon bog'lam.** Sakkizsimon bog'larning boshqa bir turi bo'lib, bint o'rami bir chiziq bo'yicha kesishtiriladi, bu boshqoni eslatadi

8. **Toshbaqasimon bog'lam** aksariyat bo'g'imlar aksariyat bo'g'imlarning bukilgan sohasiga qo'llaniladi. Uning ikkita-tarqaluvchi va to'planuvchi turlari farqlanadi. Tarqaluvchi bog'lam tizza bo'g'imi sohasiga yopiladi, bunda bint bo'g'imning o'rtasidan, «tizza ko'zidan» aylantirib olinadi. Keyingi o'ramlar avlagisining goh pastidan, goh yuqorisidan galma-gal yurgiziladi. Bint o'ramlari taqimda kesishadi va birinchi o'ramdan ikki tomonga tarqalib, atsa-sekin bo'g'im sohasini yopadi

To'planuvchi bog'larni yopishda birinchi (mahkamlaydigan) o'ram bo'g'im yuqorisidan yoki uning pastidan o'tadi, ikkinchi o'ram bo'g'imi ro'parasiga o'raladi, uchinchi o'ram bo'g'im sohasiga yaqinlashib birinchisini, to'rtinchi o'ram ikkinchisi bilan kesishib, bo'g'im sohasi tamomila yopilguncha shu tariqa davom ettiriladi.

Qaytuvchi bog'lam. Bunday bog'lam aksariyat oyoq-qo'lning kesib tashlangan (amputatsiya) dan qolgan qismi (cho'ltoq'i) ga ishlatiladi. Bintni mahkamlash uchun u bir necha marta aylantirib o'raladi. So'ngra uni barmoqlar bilan tutib turib, 90 gradusli burchak ostida qayriladi va cho'ltoq orqali uzinasiga o'ramlar bilan mahkamlanadi va bint bilan tamomila bekitulguncha qadar o'ram davom ettiriladi. Bog'larning aytib o'tilgan turlaridan gavdaning itsalgan sohasini bintlashda foydalanish mumkin. Shuning uchun qo'llaniladigan bog'larning ayrim turlari utsida to'xtalib o'tamiz.

Bosh va yuz sohasini bog'lash. Vazifasiga ko'ra bog'larning bir necha turi qo'llaniladi. Boshdagi qaytuvchi bog'lam. Bunda boshning old va orqa tomonidan hamma sohani qoplaguncha bintni bir necha bor qaytarib, keyin uning atrofida uch marta o'rab mutsahkamlanadi.

Gippokrat qalpog'i. Bog'lam bog'lash uchun ikki boshchali bint yoki ikkita bint qo'llaniladi. O'ng qo'ldagi bint boshchasi bilan sirkulyar o'ramlar qilinadi va bintlanayotgan o'ramlar mahkamlanadi. Ular tarqalib yoki to'planib, atsa-sekin kalla gumbazini bekitadi.

Qalpoqchali shaklida bog'lash. Taxminan 1 m uzunlikdagi bint parchasi bosh tepasiga ko'ndalang yo'nalishda qo'yiladi, ikki uchini esa quloq suprasining oldidan pastga tushiriladi va tarang qilib tortib turiladi (yordamchi yoki bemorning o'zi). Bint bilan bosh atrofida birinchi sirkulyar o'ram qilinadi. Keyingi o'ram bog'iga etgach, bintni shu bog' atrofida aylantiriladi va biroz qiyshiq yo'nalishda ensani berkitib yurgiziladi. Ikkinchi tomonda bintni bosh atrofida qarama-qarshi tomonga aylantiriladi va qiyshiqroq yo'nalishda boshning peshona qismiga olib boriladi. Bintning keyingi o'rami bilan ensa sohasi bekitiladi. SHu tariqa bosh bir tekisda bintlanadi. Bintning uchi boshga bog'lanadi, keyin bog' uchlari jag' ostida bog'lanadi.

Bir ko'zni bog'lash. O'ng ko'zni bog'lashda bint chapdan o'nga qarab yurgiziladi. CHap ko'zni bog'lashda esa buning aksi qilinadi. Bint sirkulyar yo'nalishda bosh atrofida aylantirib mahkamlanadi, so'ngra orqadan pastga ensaga tushiriladi va quloq ostidan qiyshiq holda yuqoriga ko'tarilib, bemorning ko'zi bekitiladi. qiyshiq o'ram doira o'ram bilan mahkamlanadi. So'ngra avvalgi o'ramning yuqorisidan qiyshiq o'ram qilinadi. SHunday qilib o'ramlarni qiyshiq o'ramlar bilan navbatlab, butun ko'z sohasi bekitiladi.

Ikki ko'zni bog'lash. Bint gir aylantirib, o'rab mutsahkamlangach keyingi o'ram bosh tepasi va peshona bo'ylab pastga tushiriladi va yuqoridan pastga tomon chap ko'zni bekitadigan qiyshiq o'ram qilinadi, so'ngra bintni ensa orqali o'tkazib, pastdan yuqoriga tomon o'ngni ko'zni bekitadigan qiyshiq o'ram qilinadi. Buning natijasida bintning keyingi xamma o'ramlari qanshar sohasida kesishib, ikkala ko'zni bekitadi va tobora pastga tushaveradi. Bintlash oxirida bog'lam gorizantal doira shaklida o'rash bilan mutsahkamlanadi.

Nuxtasimon bog'lam. Bunday bog'lam asosan iyak sohasini bekitishda qo'llaniladi. Datslab bosh atrofida sirkulyar o'ram qilinadi. Ikkinchi o'ramni ensa sohasiga bo'yinning yon yuzasiga qiyshiq yo'nalishda yurgiziladi va jag' ostidan vertikal holatga o'tkaziladi. Bintni quloq supralari utsidan olib o'tib, bosh atrofida bir necha marta aylantiriladi, so'ngra bintni iyak ostidan boshqa tomonga yoki ensaga qiyshiq holda yurgiziladi va gorizantal o'ramlar qilib, bog'lam mutsahkamlanadi. Pastki jag'ni tomomila bekitish uchun mutsahkamlaydigan gorizantal o'ramlar qilgandan so'ng, bint boshchasini ensa bo'ylab qiyshiq holda pastga tushiriladi, iyakning oldingi qismi bo'ylab bo'yinning yon tomoniga, keyinroq bo'yin atrofiga tushirilib, orqaga qaytariladi va bint o'ramini iyakdan pastroqqa tushirilib, vertikal holatga o'tkaziladi va bog'lam bosh atrofida mutsahkamlanadi.

Neapolitancha bog'lam.

Bintni bosh tevaragida aylantirib o'rashdan, so'ngra bintni kasal tomondan quloq va so'rgichsimon o'siq sohasiga tushirishdan boshlanadi.

Bo'yinni bog'lash. Bo'yinning yuqori qismini bog'lash. Bosh tevarigiga galma-galdan bir necha qiyshiq o'ramlar bilan (peshona va ensa sohasini ham qamrab olib) doira o'ramlar qilinadi. Ensa sohasini doira o'ramlar qilib bintlash bilan birga sakkizsimon bog'lam hosil qilinadi.

Bo'yinning pastki qismini bog'lash. Bosh tevaragidagi o'ramlarni ensa sohasining sakkizsimon bog'lami va orqaning boshhoqsimon bog'lami o'ramlari bilan to'ldiriladi.

Qo'lni bog'lash.

Bitta barmoqni bog'lash. Bog'lam kaft utsi atrofida mutsahkamlaydigan doira o'ramlar qilishdan boshlanadi. So'ngra bintni qo'l panjasining orqasi osha barmoq uchigacha qiyshiq holda yo'naltiriladi va shu erdan pastdan yuqori tomonga barmoq asosigacha spiralsimon bog'lanib keyin qo'l panjasining orqasi osha kaft utsiga keltiriladi va bu erda mahkamlovchi sirkulyar o'ramlar qilinadi.

Bosh barmoqni bog'lash.

Boshhoqsimon bintlash tariqasida bajariladi. Mutsahkamlovchi doira o'ram ham kaft utsi-bilakda qilinadi. So'ngra bintni qo'l panjasi orqasi osha barmoq uchigacha olib boriladi. Barmoq spiralsimon aylantirilib o'raladi, kaft utsi-bilakning orqa tomoniga so'ngra kaft tomoniga qaytariladi. Bint barmoqni tamomila bekitguncha o'ramlar takrorlanadi.

Qalpoqchasimon bog'lam.

Bitta barmoqni bintlash qoidasidan foydalanib panjaning hamma barmoqlarini birin-ketin «qo'lqop shaklida» bintlab chiqish mumkin. CHap qo'lni bintlashni qullaylashtirish maqsadida bog'lamni jimjuloqdan, o'ng qo'lni bintlashdan bosh barmoqdan boshlash kerak .

Panjaning qaytuvchi bog'lami.

Bint bilakka mahkamlanib so'ngra u panjaning orqa tomoni osha barmoqlarga yo'naltiriladi va kaft bo'ylab qaytiladi. Bilakda yana mahkamlovchi o'ram qilinadi va bintni o'rash takrorlanadi. qo'l panjasi va barmoqlar ham orqa tomondan, ham kaft tomondan bekitilgan so'ng barmoqlar va panja bintning ko'ndalang o'ramlari bilan yopiladi. Bog'lam bilakka mahkamlanib qo'yiladi . qo'l panjasi va uning spiralsimon bog'lamlari

Bilakni bog'lash. 1-2 o'ramdan so'ng bintni qayirib spiralsimon va aylana shaklida bog'lanadi.

Tirsak bo'g'imini bog'lash. Tarqaluvchi va to'planuvchi toshbaqasimon shaklli bog'lam kabi bo'ladi. Elka bo'g'imini bog'lashda oddiy spiralsimon yoki boshhoqsimon bog'lam qo'llaniladi.

Qo'ltiqni bog'lash.

Buning asosini boshhoqsimon bog'lam tashkil qiladi. Elkada bintni mahkamlaydigan o'ramlari qilinadi. Bintni qo'ltiq sohasidan elka utsiga, orqaga, qarama-qarshi tomonidagi qo'ltiqqa, ko'krak qafasining oldingi yuzasiga qiyshiq yurgizib birinchi o'ram elka utsi sohasida kesishtiriladi va bint ko'krak qafasining orqa yuzasidan qo'ltiqqa chiqariladi. Keyingi o'ram oldingi o'ram kabi boshlanadi, biroq har bir o'ram atsa-sekin yuqoriga ko'tarilib o'raladi, natijada bint elka utsi sohasini va qo'ltiqning oldingi va orqa qismlarini tamomila bekitadi. YAxshiroq mahkamlash uchun ko'krak qafasiga qiyshiq yo'nalishda giraylantirilib, sirkulyar o'ram qilinadi. Bintni orqaga sog'lom elka utsiga o'tkaziladi va bu erdan ko'krak qafasining oldingi yuzasi bo'ylab pastga-bintlanayotgan tomondagi qop'ltiqqa tushiriladi. Bunday o'ramlarning bir nechtasidan so'ng bog'lam uzil - kesil mahkamlanib qo'yiladi. qo'ltiq ostiga ro'mol bog'lam qo'yish ancha qulaydir .

Ko'krak qafasiga bog'lam bog'lashda qattiq, bintlash nafas harakatiga xalaqit berishini bo'sh bog'langan bog'lam esa foydasiz ekanligi unutmazlik kerak.

Bir tomonlama ko'krak jarohatini bog'lash qulay bo'lib, unda ko'krak qafasidagi nafas harakati chegaralanmaydi. Buning uchun datslab 1 m bint uchidan boylanib qo'lni uning uchidan o'tkazib bemor elkasiga tashlanadi. Keyin bintni old va orqa tomonidan o'tkazib boylanadi va jaroxat bekitiladi.

Spiralsimon bog'lam. Taxminan 2 m uzunlikdagi bint bo'lagini o'ng va chap elkaga bintning erkin uchlari ko'krak qafasining oldingi va orqa tomonidan tushib turadigan qilib, tashlab qo'yiladi. Bog'lamning ko'krak qafasining pastki qismidan bintning shu bo'lagini bekitishda boshlanadi. Bintning spiralsimon o'ramlari atsa-sekin to qo'ltiqqacha etkazib o'raladi va og'irgi o'rami bilan mahkamlanadi. Elkaga tashlangan bintning osilib turgan uchi ko'krak qafasining oldingi yuzasi bo'ylab yuqoriga ko'tariladi. Ikkinchisi elka orqali tashlanadi va uchlari orqa tomondan bog'lanadi.

Xochsimon bog'lam. Gavdaning orqa qismlarini bintlash uchun qo'llaniladi. Bog'lam bir elka atrofini mahkamlovchi sirkulyar o'rashdan boshlanadi. Old tomondan elka olib chiqiladi. Orqaga o'tkaziladi va bintning qarama-qarshi tomondan qo'ltiq sohasiga qiyshiq holda yo'naltiriladi. Bint yo'llarini shu tariqa takrorlab ularni ikkala elka utsiga atsa-sekin ko'tarilib va ko'krak qafasi bo'yicha pastga tushirib orqaga bekitiladi.

Bitta ko'krak bezini bog'lash. U ko'krak bezini yopib turishdan tashqari uni ko'tarib turadigan o'ziga xos suspensoriy vazifasini ham bajaradi. O'ng tomondagi ko'krak bezini bintlashda bintni chapdan o'ngga va chap tomondagi ko'krak bezini bintlashda o'ngdan chapga qarab o'raladi. Bog'lam ko'krak qafasini ko'krak bezlari tagidan mutsahkamlab aylantirilib o'rashdan boshlanadi. Keyingi o'ram ko'krak bezining pastki va ichki tomonlarini qamrab oladi. qarama-qarshi tomondagi elka ko'tariladi va elkaning orqa tomonidan pastga yo'naltirilib bintlanayotgan ko'krak bezi tomonidagi qo'ltiqqa boradi. So'ngra bint ko'krak bezining pastki qismini qoplaydi. Aylantirib o'rash bilan oldingi o'ram mutsahkamlanadi. Keyingi o'ramlarni ko'krak bezi pastidan batamom yopilguncha atsa-sekin yuqoriga qarab o'rash takrorlanadi. Emizikli onalarda ko'krak bezini bog'lashda bola emizish yoki sutni sog'ish uchun ko'krak bezi uchi bint bilan yopilmaydi.

Oyoqni bog'lash. Bunga ham qo'lni bog'lashdagi kabi talablar qo'yiladi. Odatda bir ikki o'ramdan so'ng aylantirib spiral shaklida o'raladi.

Tizza bo'gimi sohasini bog'lash. Birlashadigan yoki tarqaladigan toshbaqasimon bog'lam bog'lanadi.

Boldirni bog'lash. 1-2 o'ramdan so'ng aylantiriladigan yuqoriga ko'tariluvchi, spiral shaklidagi bog'lam qo'llaniladi.

Tovon sohasini bog'lash. Aksariyat tarqaluvchi toshbaqasimon bog'lamdan foydalaniladi. Tovondan (uning markaziy qismidan) aylantirib bintlashdan boshlanadi. Keyingi o'ramlarni birinchi o'ramning yuqorisidan va pastidan navbatma - navbat o'raladi. Bu o'ramlarni tovonning yonidan orqadan oldinga, tovon yuzasiga va oyoq kaftining orqasiga boldir panja bo'g'imi va pastga panja sohasiga o'tadigan qilib qiyshiq aylantirib mahkamlanadi. O'ramlar oyoq kafti utsida kesishtiriladi.

Boldir panja bo'g'imini bog'lash. Odatda sakkizsimon bog'lam qo'llaniladi. Mahkamlovchi o'ram to'piqning yuqorisidan aylantiriladi. Bint panjaning orqa tomonidan qiyshiq yurgizib, panja atrofidan o'tkaziladi. Keyin bintni yuqoridan o'tkazib oyoq panjasining orqa tomoni bo'ylab oldingi o'ram bilan kesishtiriladi va boldirning orqa yarim doirasi atrofidan o'tkaziladi. Bint o'ramlari takrorlanadi. Bog'lamni to'piqlar oldida aylantirib o'ramlar mutsahkamlanadi.

Barmoqlarni ochiq qoldirib oyoq panjasini bog'lash. Bint panjaga o'ralib mahkam bog'lanadi. Oyoq panjasini orqa tomoni bo'ylab tovondan o'tkaziladi. Panja gir aylantirilib o'rab tovonga qayriladi. Tovon sohasida bintning har bir yangi o'rami oldingi o'ramning yuqorisiga tushiriladi va boldir panja bug'imiga tobora yaqin keltirilib kesishtiriladi.

Barmoqlarni ochiq qoldirmay oyoq panjasini bog'lash. Bint to'piqlari sohasida aylantirilib o'rab mahkamlanadi. So'ngra bintni butun panja orqali uzunasiga yurgizib barmoqqa tovon sohasi yopiladi. Barmoqlarning uchidan boshlab oyoq panjasida kesishadigan spiral shaklida bog'lam yopiladi. Mahkamlovchi o'ram to'piqlar sohasida bajariladi.

Oyoq panjasi bosh barmoqni bog'lash. Bog'lash usuli qo'lning bosh barmog'ini bog'lash kabi bog'lam to'piqlar sohasida mahkamlanadi.

Bandaj. qorin bo'shashib qolganda uni mutsahkamlash uchun mo'ljallangan material va charmdan tikilgan maxsus moslama. Bandajlar odatda qorin churralarini qandaydir sababga ko'ra operatsiya qilish imkoniyati bo'lmagan hollarda qo'llaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Umumiy xirurgiya (Oripov O'.O., Karimov SH.N.) - 1994 y
2. Bolalar urologiyasi (I.A.Axmedjanov, B.U. Sobirov)- 2003 y
3. V.N.Chernov. Obshaya xirurgiya Prakticheskie zanyatiya: Uchebnoe posobie dlya vuzov 2005- 2010 g.
4. V.K. Gostishev. Obshaya xirurgiya 2006 g.
5. S.N.Muratov. «Xirurgikkasalliklar». Toshkent. Ibn Sino. 1989.
6. U. O. Oripov. «Umumiyjarroxlik». Toshkent. Ibn Sino. 1994.
7. Uxod za xirurgicheskimi bolnymi. Uchebnoe posobie dlya studentov med.institutov. Pod red. prof. V.A. Privalova. Chelyabinsk, 1992.